

Haberin adresi: /haber.php?haberno=155438

Venedik'te bir Türk

Hüseyin Çağlayan'ın Venedik Bienali'nde Türkiye'yi temsil ettiği 'Olmayan Varolan' kimlik, coğrafya ve antropoloji üzerine deneysel bir video. Çağlayan 'Bu film yılların birikimi' diyor

11/06/2005

MÜJDE YAZICI

VENEDİK - Hüseyin Çağlayan pürtelaştı Venedik'te. 51. Venedik Bienali Türkiye Pavyonu'nda sergilenen video yerleştirmesinin basın gösteriminde küçük bir arıza çıkması üzerine yoğun telefon trafiği yaşayan Çağlayan, neyse ki resmi açılışa 'temiz' kopyayı yetiştirdi. Bununla yetinmedi, ulusal görevini de yaptı; Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen ile videosunda rol alan ünlü İngiliz oyuncu Tilda Swinton'ı tanıştırdı. Resepsiyon esnasında bakan Tüzmen 'Artık siz de Türk sayılırsınız' dediği Swinton'a

'Olmayan Varolan'ın sergilendiği Türkiye Pavyonu, Venedik'teki Büyük Kanal üzerinde, önünden günde ortalama 45 bin kişinin geçtiği Levi Vakfı binasında.
FOTOĞRAF:
MÜJDE YAZICI

üzerinde 'Made in Turkey' yazan kuru üzümleri zorla da olsa yedirmeyi başardı. Özellikle yabancı basının ilgisinin yoğun olduğu açılışa çağdaş sanatın bir başka Kıbrıslı ünlü ismi Tracey Emin de katıldı.

Hüseyin Çağlayan'la Venedik'teki Büyük Kanal üzerindeki Levi Vakfı binasında sergilenen 'Olmayan Varolan'ı konuştuk.

Türkiye'yi tek başınıza temsil ediyorsunuz. Bu nasıl bir sorumluluk?

Açıkçası kendimi ilk başta ulusal pavyonu temsil edecek biri olarak görmüyordum. Kendimi hiç öyle düşünmedim. Böyle bir teklif geldiğinde çok mutlu oldum.

Teklif kimden geldi?

Beral (Madra) hanımdan, Kültür Bakanı'ndan (eski bakan Erkan Mumcu) ve Şule Soysal'dan (Dışişleri Bakanlığı'nın temsilcisi). Beral hanım beni teklif etti ve onlar da beni kabul ettiler. Galerist'in sahibi Murat Pilevneli'nin de çok emeği oldu. Çünkü projenin organizatörü onlar. Garanti Bankası'yla daha önce benim bir iş ilişkim vardı. Onlar bunu daha ileriye götürdü ve sponsor oldular. Turquality benim diğer işlerimin sponsoru ve onlara da öneri getirdim. Kabul ettiler ve bu projeye de sponsor oldular. Bu şekilde gelişti proje.

Ama uzun ve yorucu bir süreçti. Aynı zamanda çok heyecan verici bir süreçti. Benim için de çok yeni bir şeydi. İlk kez böyle bir film yapıyorum. Üç filmim daha var ama bunun boyutu çok daha farklı.

'Olmayan Varolan', hem hayli deneysel ve hem de hikâye anlatan bir film. Çıkış noktanız ne oldu?

Coğrafya, antropoloji, kimlik gibi şeyler benim ilgimi çekiyor. Yılların birikimi bu film. Burda böyle bir iş yapabilmek benim için bir lüks. Lüks diyorum çünkü Türkiye Pavyonu'nda iş yapmak çok zor. Ben tasarım yaparken de her şeyi hareket halinde düşünüyorum. Kıyafet tasarlarken de hareketli düşünüyorum. Hayattan bir an alıyorum. Bir hikâye yaratıyorum. Onlar kendi başına koleksiyonu oluşturuyor. İyi bir hikâye anlatan birisiyimdir belki de. Masal anlatıyorum aslında ama modern hayata değinerek. Böyle olunca dediğiniz gibi hem deneysel oluyor hem de hikâye

anlatıyor.

Bir de vizyonum olmasına rağmen ekip de çok önemli. Bu tür projeler 'biriktirmekle' alakalı. Her şeyin çıkışı yıllardır bu tarz şeylere olan ilgimden geliyor. Diğer işlerime bakıldığında da bir bağlantı görebiliyorsunuz. Sosyopolitik bakış açıları var, kültürel önyargılarla alakalı işlerim de var ya da bilinmeyenle ilgili. Bazen çok benzeri konuları farklı yönlerde işleyebiliyorum.

Film oryantalist bir bakış açısı getirmiyor. Buna özellikle mi dikkat ediyorsunuz yoksa üretim diliniz bu mu?

Söylediğiniz bu oryantalist bakış açısının çok farkındayım. Ancak özellikle yaptığım bir şey değil. Ben bu durumu bir malzeme olarak kullanmak istemiyorum. Çünkü o bir tuzak. Kendi kendiniz için yarattığınız bir tuzak. Çünkü çok bariz bir bakış açısı bence. Benim ilgimi fikir çekiyor. Kıbrıslı Türk kimliğiyle bir yerde yaşayıp kendimi öyle sunmuyorum hiçbir zaman. Ben Türküm ve işim hep Türklükle ya da Türkiye'ye karşı olmakla ilgilidir demiyorum. Çünkü Türkiye'de yeterince sorun var. Konuşulması gereken çok sorun var. Ama Türkiye'de yine de birçok konuya daha az ve ince bir şekilde değinebilmek mümkün. Yorum yapmamak değil de bakış açısı yaratmak bana daha ilginç geliyor. Çünkü yoruma dönüştüğünde orada siz bir fikri temsil ediyor veya bir şeye karşı oluyorsunuz. Bu şekilde temsilci olmak bana gereksiz geliyor. Birçok ciddi konuya değinmeden çok fazla hissi anlatabilirsiniz bence.

Siz aynı zamanda moda tasarımcısısınız. Bir röportajda 'Modacılar dünya meselelerine kafa yormazlar' demişsiniz. Sizin için 'Düşünce üretme isteğini sanatla tatmin ediyor' diyebilir miyiz?

Evet. Benim için bu projeler dünyayı anlamam için yardımcı oluyor.

İkisi birbirini destekliyor mu sizce?

Kesinlikle. Beraber yürüyor. Bunlar bir yapıt ama moda da bundan etkileniyor. 'Olmayan Varolan' projesini bir koleksiyona da çevirebilirdim. Çünkü buna benzer bir işimi koleksiyona çevirdim daha önce. DNA ile ilgiliydi. Bence bağlantılı ve aynı vizyonun bir parçası ikisi de.

İstanbul Bienali'ne katıldınız, şimdi Venedik'tesiniz. İstanbul Bienali dünya sanatında nereye oturuyor?

Bienal benim için şehirle bağlantılı. Sanatçının o şehirde nasıl yer alacağı da çok önemli. Bence şehirle alakalı olmalı bienaller. Çünkü aslında birçok insan için turizmle bağlantılı bir şey. Bir şekilde bu bir turizm. Sanat turizmi. İstanbul için de aynı şey. Bienale gelen insanlar İstanbul'u da geziyor. Venedik Bienali'nde de Venedik'i. Bence çok sosyal, kültürel bir etkinlik. Hem şehir görüyorsunuz hem de bir çok sanat eseri görüyorsunuz. Böyle bir etkinliği gelebilme şansınız varsa aslında büyük bir lüks. Programım bana izin vermiyor İstanbul'u ve diğer bienallerin hepsini göremiyorum. Sadece sanat etkinliği değil ortamın da size verdiği bir şey. Daha global bir deneyim. İstanbul için kesinlikle önemli bir etkinlik.

Swinton: Benim için gurur

Hüseyin Çağlayan'ın videosunda 'Orlando', 'Tersyüz', 'Kumsal',

'Constantine' gibi filmlerden aşına olduğumuz İngiliz oyuncu Tilda Swinton rol alıyor. Swinton 'Olmayan Varolan'da genetik araştırmalar yapan bir bilim insanını canlandırıyor. Swinton fimde, üç deneğin kıyafetinden doku örneği olarak DNA'larına bakıyor. Toplumsal önyargıları da bilgisayara yükleyerek bu deneklerin kimliklerini ortaya çıkarmayı amaçlıyor.

Tilda Swinton'a Hüseyin Çağlayan'la yollarını nasıl kesiştiğini sorduk: "Hüseyin'le daha önce tanışmamıştık. Ama yaptığı işlerden dolayı yıllardır Hüseyin Çağlayan ismini duyuyordum. Biraz hakkında bilgim vardı. Bu proje tanışmamıza sebep oldu. Endonezya'daydım ve bana mail yoluyla filmde oynamamı teklif etti. Kabul ettim tabii. Onunla ne olursa olsun bir iş yapmak benim için bir gururdur. Gerçekten bir gurur kaynağı çünkü

o olağanüstü bir sanatçı. Aynı zamanda modacı. Tasarımlarını da çok beğeniyorum. Ancak filmi henüz seyretmedim. Çünkü Venedik'e yeni geldim. Çarpıcı olduğuna eminim. Hüseyin gerçekten ilginç bir sanatçı. Cevaplardan çok sorularla dolu.

'Olmayan Varolan' estelasyonunda, bilimsel sorular soruyor aynı zamanda. Yani film de Hüseyin gibi, sorularla dolu. Yapılan işi kesinlikle çok başarılı buluyorum."

Sanatın kalbi şimdi Venedik'te atıyor

Dünya gözüyle görünce, 100 yılı aşkın bir geçmişi olan Venedik Bienali'nin neden dünyanın en önemli sanat etkinliği olduğunu anlıyorsunuz. Her sanatsever için ömrü hayatında mutlaka görülmesi gereken bir yer. Bienal Bahçeleri'nde (Giardini della Biennale) ülke pavyonları ve Maria de Corral küratörlüğündeki 'Sanat Deneyimleri' başlıklı sergi yer alıyor. Venedik Bienali'ndeki ulusal pavyonları ülkelerin dışişleri bakanlıklarının desteklediğini düşünürsek burası bir nevi 'gövde gösterisi'ne dönüşüyor diyebiliriz.

Her yıl İngiltere, Amerika ve İsrail pavyonlarının önünde kuyruklar oluşuyor bilgisiyle Bienal Bahçeleri'ne giriyoruz. Ancak bu yıl İsrail pavyonunun önünde kuş uçmuyor. Amerika ve İngiltere pavyonlarına girmek için peygamber sabrı gerekiyor. Kuyruğa girmeye alışık bir milletin çocukları olarak zorlanmıyoruz. İngiltere Pavyonu'nda, Gilbert & George'un bilgisayar teknolojisiyle hazırladıkları resimleri bir anda görünce nefesimiz kesiliyor. Yabancı basının ilgisi de hayli yüksek. Diğer bir kuyrukta Fransa Pavyonu'nun önünde. Burada bizi Annette Messager'in dev enstelayonu karşılıyor. Önü kuyruksuz ancak oldukça ilgi toplayan diğer bir pavyonsa Kanada Pavyonu... Rebecca Belmore'un buradaki videosu ise oldukça dikkat çekici.

Tüm bienali bir günde gezmek mümkün değil. Vaktimiz az ve aklımız Arsenale bölgesindeki Roza Martinez'in 'Her Zaman Daha Uzak' sergisinde. Yol boyunca her köşede bir sanat çalışması var. Bunlardan birkaçı İtalyan Pavyonu'nun olmadığını protesto eden İtalyan genç sanatçıların açtığı alternatif sergiler.

Arsenale'ye varıyoruz. Burada 'tampon'larla yapılmış dev bir avize karşılıyor bizi. Hangisine bakacağınızı şaşırtıyorsunuz. Martinez'in sergisinde Türkiye'den Semiha Berksoy ve Bülent Şangar'ın da yapıtları yer alıyor. Türkiye Pavyonu, Arsenale ve Bienal Bahçeleri'nin olduğu yere 15 dakika yürüme mesafesinde. Ancak tekne taksile gitmek isterseniz 55 avroyu gözden çıkarın!